

LAKIALOITE 121/2002 vp

Laki perusopetuslain ja lukiolain muuttamisesta

Eduskunnalle

Tämä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 170/2002 vp.

Koulujemme nykyinen tilanne uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetuksen osalta lähtee uskonnonvapauden kahden peruskäsitteen pohjalta. Positiivinen uskonnonvapaus on tarkoittanut, että myös koulussa on voinut harjoittaa ns. omaa uskontoaan. Tämä on tapahtunut ns. tunnustuksellisen uskonnonopetuksen puitteissa. Negatiivinen uskonnonvapaus tarkoittaa, ettei ketään voida vastoin tahtoaan pakottaa uskonnon harjoittamiseen. Tällöin oppilaat, jotka eivät ole kuuluneet kirkkoon, ovat voineet opiskella ns. elämäntutkimustietoa.

Koulun tehtävä on opettaa elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä opettaa eettisesti vastuuntuntoiseksi kansalaiseksi. Suomen uusittu perustuslaki sekä Suomen solmimat kansainväliset sopimukset lähtevät siitä, ettei edes kirkon jäsenten voida ilman suostumusta olettaa osallistuvan uskonnon harjoittamiseen.

Näistä seikoista johtuen putoaa mielestäni pohja pois jaoteltulta eri oppiaineisiin. Naapurimaassamme Ruotsissa, jossa valtion ja kirkon ero on pidemmällä, opetetaan kouluissa kaikille yhteistä oppiainetta religionkunnskap. Tähän opetukseen osallistuvat kaikkiin erilaisiin uskontokuntiin kuuluvat ja niihin kuulumattomat oppilaat. "Aineen tarkoitus on edistää oppilaan kyvyn kehittymistä ymmärtää ja pohtia omaa itseään, elämäänsä ja ympäristöään ja kehittää hänen kykyään toimia vastuullisesti. Olemassaoloa koskevien kysymysten ja uskonkysymys-

ten käsittely ja olemassaolon tarkasteleminen eettisestä näkökulmasta sisältyy henkilökohtaiseen kehitysprosessiin. Jokainen ihminen pohtii tällaisia asioita ja tarvitsee välineitä traditioina, kielenä ja symboleina etsiessään merkitystä elämässä eteen tuleviin asioihin."

Uskontotiedon yhtenä tavoitteena on edistää avointa keskustelua uskoa ja elämäntutkimusta koskevista kysymyksistä sekä herättää uteliaisuutta ja kiinnostusta uskontoa kohtaan. Syventävät tiedot uskonnosta ja elämäntutkimuksesta mahdollistavat tämän. Etniseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen perustuvassa kansainvälistyneessä yhteiskunnassa korostuu ihmisten ajattelun, toiminnan ja elämänvalintojen ymmärtämisen tarve. Aine edistää perinteiden ja kulttuurien ymmärtämistä tarjoten perustan muukalaisviihämielisyyden kohtaamiselle sekä kehittäen oppilaiden suvaitsevaisuuden tunnetta.

Aine edistää myös tietojen syventämistä ja problematisointia perustavaa laatua olevista demokraattisista arvoista, kuten ihmisen omasta arvosta, ihmisten yhdenvertaisuudesta ja heikkoihin kohdistuvasta huolenpidosta. Aineen yhtenä tavoitteena on lisätä oppilaiden eettistä tietoisuutta ja luoda siten esim. toimintavalmiutta demokratia-, ympäristö-, tasa-arvo- ja rauhankysymyksissä. Uskontotieto pyrkii myös lisäämään yhteiskunnan ja uskonnon yhteyden ymmärtämistä eri aikoina ja eri paikoissa. Ruotsalaisen yhteiskunnan ja sen arvostusten ymmärtämistä syvennetään tiedoilla kristillisistä traditioista, jotka ovat olleet vallitsevia Ruotsissa.

Tällainen tieto tarjoaa myös mahdollisuuden länsimaisen taiteen, musiikin ja kirjallisuuden ymmärtämiseen.

Nykyisessä monikulttuurisessa yhteiskunnassa on kaikille tärkeää tietää valtakulttuurin juuret ja toisaalta yhtä tärkeää, että koululaiset ja opiskelijat oppivat jo varhain keskustelemaan vaikeista eettisistä kysymyksistä erilailla ajattelevien ja tuntevien ikäoveriensä kanssa. Kaikkien yhteinen oppiaine, uskontotieto, joka uskontoihin tai jumalan olemassaoloon kantaa ottamatta opettaisi uskonnoista kulttuuri-ilmiöinä ja alkulähteenä suurelle osalle ihmiskunnan eettisiä pohdintoja, omalta osaltaan auttaisi nuoria ymmärtämään itseään ja muita ihmisiä paremmin.

Monet vanhemmat, joilla on selvä uskonnollinen vakaumus, niin kristityt, islamilaiset kuin vaikkapa juutalaiset, haluavat varmaan siirtää lapsilleen tämän vakaumuksen. Tällainen vanhempien oikeus on lakien mukaista, mutta ei välttämättä kuulu koulun tehtäviin. Uuden oppiaineen tullessa voimaan voisi koulu tarjota syventäviä kursseja erilaisista uskonnoista kuin myös etiikasta ja filosofiastakin. Itse tunnustuksellinen uskonnon harjoittaminen ja oppilaan oman vakaumuksen kasvattaminen kuuluu mielestäni ensisijaisesti perheen ja uskontokuntien omiin tehtäviin. Muutosehdotuksen hyväksymisen yhteydessä voitaisiin pohtia, voisiko koulu mahdollisesti tarjota tulevaisuudessa tiloja uskontokuntien itse järjestämään opetukseen. Täl-

löin kuitenkin olisi kysymys koulutyöstä irrallaan olevasta opetuksesta, jossa ei olisi esim. arvostelua.

Oppiaine uskontotieto olisi muutos vallitsevaan tilanteeseen, mutta ei polkisi kummankaan ryhmän, ei uskontokuntiin kuuluvien eikä uskontokuntiin kuulumattomien, oikeuksia. Nekin oppilaat, joiden maailmankuva rakentuu järkiperäisesti ei-yliluonnollisia elementtejä sisältävästä näkemyksestä, tarvitsevat kuitenkin tietoja uskonnoista, niiden historiasta ja merkityksestä muille maailmankuvan rakentajina. Nuorten, joilla itsellään tai joiden vanhemmilla on selkeä jumalakuvan varaan rakentuva maailmankuva, on hyvä käydä vuoropuhelua koulussa myös eri tavalla ajattelevien kanssa.

Lakialoitteen mukainen yhtenäinen uskontotiedon opetus olisi nykyistä useita erilaisia oppiaineita sisältävää tilannetta loogisempi ja helpommin perusteltu koulun tavoitteiden kannalta. Tämän lisäksi se olisi helpompi ja halvempi toteuttaa, mikä ei ole vähäpätöinen seikka kuntien heikon taloudellisen tilanteen aikana. Uuden oppiaineen opettajien kelpoisuusehdoista säädettäisiin erikseen, mutta lähtökohtana pitäisi olla, että nykyiset elämäkatsomustiedon ja uskonnon opettajat olisivat lisäkoulutuksen jälkeen tehtävään kelpoisia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 13 § sekä lisätään lakiin uusi 13 a § seuraavasti:

13 §

Uskontotiedon opetus

Perusopetuksen järjestäjän tulee antaa uskontotiedon opetusta jokaiselle oppilaalle riippu-

matta siitä, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilas kuuluu.

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

13 a §
(Kuten HE)

2.

Laki **lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 9 § sekä
lisätään lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

9 §
Uskontotiedon opetus

9 a §
(Kuten HE)

Perusopetuksen järjestäjän tulee antaa uskontotiedon opetusta jokaiselle oppilaalle riippumatta siitä, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilas kuuluu.

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 2002

Irina Krohn /vihr